

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**ПРОГРАМА З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ
(СЛІПІХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ) ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ**

«Корекція розвитку: соціально-побутове орієнтування»

Укладач:

Легкий О.М ., к.пед.н., ст.н.сп.,старший науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору
ІСП НАПН України

Пояснювальна записка

Школярі з обмеженими можливостями здоров'я мають рівні права на розвиток, освіту. Соціально-побутове орієнтування покликане створювати умови для успішної соціалізації учнів з обмеженими можливостями здоров'я, формування у них знань та вмінь, що сприяють соціальній адаптації, підвищення рівня розвитку учнів.

Головна мета занять із соціально-побутового орієнтування в початковій школі - допомогти учневі з порушенням зору адаптуватися до шкільного життя, активно включитися в нього, сформуванню початкові уявлення про побутову й соціальну сфери життя людини. Заняття з соціально-побутового орієнтування проводяться з урахуванням вікових й індивідуальних можливостей дітей з порушеннями зору.

Метою даної програми є створення умов, що сприяють максимальному розвитку особистості, задоволенню освітніх і творчих потреб кожної дитини, збереженню й підтримці її фізичного здоров'я, формування знань та вмінь, пов'язаних з власною поведінкою у різних життєвих ситуаціях, вироблення навичок спілкування з оточуючими людьми, оволодіння життєво важливими побутовими вміннями і навичками.

Основними завданнями курсу є:

- оволодіння необхідними уміннями та навичками самообслуговування;
- формування навичок спілкування з людьми в різних ситуаціях і мобільності в навколишньому просторі;
- формування знань, умінь і навичок здорового способу життя, охорони та збереження зору;
- формування умінь і навичок використання засобів зв'язку, транспортних засобів, магазинів, медичної допомоги.

Навчання проводиться в наступних основних формах: практичні роботи, бесіди, ігри, екскурсії.

Бесіда є важливим методом при проведенні занять із соціально-побутового орієнтування. Вона може бути вступною, а також може використовуватися для закріплення отриманих знань або повторення пройденого. Бесіда завжди повинна супроводжуватися використанням засобів наочності з урахуванням можливостей сприйняття матеріалу даною категорією дітей.

Сюжетно - рольові ігри займають важливе місце при навчанні соціально-побутовому орієнтуванню. Ігри

полегшують дітям засвоєння правил поведінки й навичок спілкування.

Екскурсії можуть мати ознайомлюючий характер або практичний, можуть випереджати вивчення теми, можуть бути поточними або завершальними.

Оволодіння навичками соціально-побутового орієнтування полегшує соціально-психологічну адаптацію дітей з порушеннями зору до сучасних умов життя. Заняття із соціально-побутової орієнтації тісно пов'язані з формуванням життєвих компетентностей та соціалізації учнів з порушеннями зору, а також мають важливе практичне значення в повсякденному житті учнів.

Перший клас

К-сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Розвиток уявлень з правил особистої гігієни, миття рук, догляд за очима та окулярами, виховання бережливого ставлення до свого здоров'я. Правильна постава. Значення правильної постави для збереження здоров'я.	«Щоб бути здоровим»: правила особистої гігієни, їх значення для збереження і зміцнення здоров'я. «Миття рук»: вміти користуватися предметами особистої гігієни, знати їх призначення. «Як правильно»: вміти правильно сидіти та стояти, слідкувати за своєю осанкою.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Формування соціально-адаптивних навичок перебування у колективі, громадських місцях. Розвиток уявлень про правила етикету у спілкуванні з однолітками та дорослими, різноманітні форми звертання, вживання слів ввічливості у розмові.	«Ми друзі»: вміти правильно вітатися і спілкуватися із своїми однолітками. Розвиток емоційної сфери на основі формування початкових уявлень про позитивні якості особистості. «Складання діалогів»: звертання до дорослих, тактовність і ввічливість при розмові.

<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток уявлень про види одягу й головних уборів. Сезонний одяг. Підбір одягу відповідно до сезону. Догляд за одягом та його зберігання.	«Види одягу»: вміти підбирати одяг та взуття відповідно до сезону та погодних умов. Розміщення одягу на вішаках та у шафах.
<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток уявлень про продукти харчування, правил особистої гігієни (миття рук) для безпечного споживання їжі. Розвиток уявлень про посуд, його види та призначення, способи користування ним.	«На сніданку» ознайомлення з кухнею, знати та дотримуватись правил поведінки за столом, вміти користуватись столовим посудом. «Приготування бутербродів, чаю»: оволодіння способами приготування чаю та бутербродів.
<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Розвиток уявлень про житлові будинки, будинкові пристрої, їх призначення й правила користування ними.	«Будинок, в якому ми живемо»: правила користування ліфтом, правила поведінки на сходах та в під'їздах. Розвиток навичок просторового орієнтування.
<i>Дорога до школи.</i>	Формування уявлень про види громадського транспорту. Формування уявлень про призначення зупинок, пішохідних переходів та правила поведінки, яких слід дотримуватися на них.	«Ми – пасажери»: орієнтування у видах громадського транспорту та правил безпечної поведінки, правил посадки і висадки з транспорту. «Дорога до школи»: екскурсія до зупинки, пішохідного переходу.
<i>У магазині.</i>	Розвиток соціально-адаптаційних навичок перебування у громадських місцях, поведження та ввічливості.	«Продавець – покупець»: вміти задавати питання продавцеві, купувати продукти. Розвиток зверненого мовлення.

Другий клас

К- сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Охорона здоров'я та зору. Дотримання норм зорового навантаження. Вивчення прийомів зняття зорової втоми.	«Охорона здоров'я та зору»: знати правила дотримання режиму зорового та фізичного навантаження, вправи для очей.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Правила поведінки в гостях. Розвиток зв'язного мовлення (підтримка бесіди, висловлювання своїх думок).	«Йдемо в гості»: знати правила поведінки в гостях. Організація та проведення днів народжень товаришів. Правила прийому та вручення подарунків.
	<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток уявлень про основні види застібок на одязі й взутті. Застібання застібок, зміна одягу та взуття після уроків фізкультури.	«Догляд за одягом та взуттям»: вміти доглядати за своїм одягом та взуттям, користуватись застібками одягу та взуття.
	<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток уявлень про продукти, їх харчову цінність та умови зберігання. Розвиток дрібної моторики, координації рухів. Виховання навичок взаємодопомоги.	«Сервірування столу»: розвиток культури столового етикету, оволодіння прийомами сервірування столу, користування столовим приладдям, приготування бутербродів, чаю, прибирання посуду.
	<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Розвиток уявлень про правила організації робочого місця школяра з порушенням зору. Розвиток навичок дотримання порядку на своєму місці.	«Організація робочого місця»: вміти правильно організувати своє робоче місце відповідно до офтальмологічних вимог. Користування настільними лампами.

	<i>Дорога до школи.</i>	Розвиток уявлень про пішохідний перехід. Розвиток уваги, мислення, просторового орієнтування, послідовності практичних дій.	«Перехід вулиці»: знати правила переходу вулиці при наявності світлофора та без нього. Формування способів безпечного поведження.
	<i>У магазині.</i>	Формування уявлень про торговельні заклади, їх відділи та види товарів, які можна в них придбати (кулінарія, техніка, одяг).	«Де я можу це придбати?»: розвиток мислення на основі класифікації різноманітних товарів за їх призначенням. Розвиток діалогічного мовлення.
	<i>Засоби зв'язку.</i>	Формування уявлень про основні засоби зв'язку, розвиток соціально-адаптивних навичок, умінь звертатись за допомогою.	«Телефон»: знати основні засоби зв'язку (стаціонарний та мобільний телефон, пошта, заклади зв'язку), вміти користуватись телефоном.

Третій клас

К-сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	<i>Гігієна і здоров'я.</i>	Правила гігієни зору. Гімнастика для очей. Прийоми знімання зорової втоми. Режим зорового навантаження.	«Гімнастика для очей»: вміти самостійно виконувати комплекс гімнастичних вправ для очей, та вміти контролювати зорове навантаження.
	<i>Вчимося ввічливості.</i>	Розвиток уявлень про сім'ю. Відносини з батьками. Правила поведження в родині. Надання допомоги старшим.	«Родинне свято»: встановлення особистих взаємин в родині, групі, класі. Адаптація дітей з порушенням зору до перебування в суспільних місцях, колективі.

<i>Вчимося охайності.</i>	Розвиток уявлень про види одягу: робочий, спортивний, святковий, повсякденний. Догляд за одягом, його зберігання. Складання одягу в шафу.	«Види одягу»: вміти самостійно підбирати одяг та взуття відповідно до ситуації. «Складання одягу в шафі»: знати правила догляду за повсякденним одягом, його зберігання.
<i>Вчимося готувати.</i>	Розвиток уявлень про продукти харчування, правила особистої гігієни для безпечного споживання їжі. Розвиток культури столового етикету.	«Овочі і фрукти»: різноманітність продуктів харчування, їх значення в житті людини. Вітаміни. Приготування овочевого та фруктового салату.
<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Призначення житлових приміщень. Меблі. Планування власної кімнати. Правила поведінки вдома. Важливі речі у будинку.	«Моя кімната»: планування інтер'єру власної кімнати, розміщення меблів. робочого столу. Освітлення робочого місця (природне, електричне).
<i>Дорога до школи.</i>	Розвиток уявлень про види пасажирського транспорту, правила посадки та висадки пасажирів, правила безпечної поведінки в транспорті.	«Ми пасажири»: перебування в різних видах транспорту, формування правил поведінки на зупинках, пішохідних переходах, умінь пересуватися пішохідним маршрутом, звертатись за допомогою.
<i>У магазині.</i>	Розвиток уявлень про торговельні заклади, їх відділи та види товарів. Розвиток мислення та діалогічного мовлення на основі класифікації різних видів товарів.	«У магазині»: формування довільної діяльності, вміння роздивлятись товари, виділяти основні ознаки, класифікувати різні види товарів за їх призначенням, знати їх назви.
<i>Засоби зв'язку.</i>	Розвиток уявлень про заклади зв'язку, їх відділи та призначення. Розвиток зв'язного мовлення при написанні листа.	«Поштові відправлення»: знати види поштових відправлень, вміти написати листа, вітальну листівку, правильно заповнювати адресу.

	Медична допомога.	Конкретизація уявлень про медикаменти та обладнання домашньої аптечки та способи користування ними.	«У лікаря»: вміти визначати температуру тіла за допомогою термометра, знати правила першої допомоги: обробка рани і накладання пов'язки.
--	--------------------------	---	--

Четвертий клас

К-сть год.	Тема заняття	Завдання	Вправи
	Гігієна і здоров'я.	Уточнення та розширення знань про правила дотримання режиму зорового та фізичного навантаження.	«Охорона здоров'я та зору»: знати правила дотримання режиму зорового та фізичного навантаження, вправи для очей.
	Вчимося ввічливості.	Розвиток уявлень про загальноприйняті норми поведінки в різних суспільних місцях та ситуаціях. Організація та проведення днів народження.	«День народження»: правильно поводитися при зустрічі й розставанні з однолітками, дорослими у різних ситуаціях; чемно звертатися із проханням, запитанням до однолітків та дорослих.
	Вчимося охайності.	Розвиток умінь та навичок самообслуговування, охайності, старанності. Формування способів та послідовності практичних дій.	«Догляд за одягом та взуттям»: знати правила, прийоми та способи догляду за своїм одягом та взуттям. Розвиток навичок самоорганізації, практичної діяльності.
	Вчимося готувати.	Розвиток культури столового етикету, навичок взаємодії, дисциплінованості. Сервірування столу та користування столовим	«Сервірування святкового столу»: стежити за своєю поставою, правильно сидіти за столом, користуватися столовими приладами, серветкою, охайно споживати

		приладдям.	їжу.
<i>Будинок, у якому ми живемо.</i>	Функціональні частини житла: для приготування їжі, для сну, для відпочинку, для праці. Обладнання інтер'єру.	«Інтер'єр житлових приміщень»: українські національні традиції в інтер'єрі сучасного житла. Кімнатні рослини в інтер'єрі. Догляд за рослинами.	
<i>Дорога до школи.</i>	Розвиток просторової орієнтації на основі визначення пунктів міста, встановлення до них відстані, розробки раціонального маршруту.	«Мандрівка по місту»: найбільш раціональні маршрути пересування в різні пункти міста, села, селища, найближчих населених пунктів.	
<i>У магазині.</i>	Розширення уявлень про торговельні заклади, їх відділи та види товарів, які можна в них придбати. Розвиток діалогічного мовлення.	«Послідовність купівлі товарів»: вміти вибрати потрібний товар, знайти або запитати його ціну, здійснювати дрібні покупки.	
<i>Засоби зв'язку.</i>	Розвиток уявлень про електронні засоби зв'язку, електронну пошту, мобільний телефон. Розвиток мислення, планувальних та практичних дій.	«Надсилання смс-повідомлення»: вміти набирати текст та відправляти короткі повідомлення з мобільного телефону. Розвиток зв'язного мовлення на основі формування умінь складати повідомлення.	
<i>Медична допомога.</i>	Розвиток уявлень про сутність лікувально-профілактичної та лікувально-відновлювальної роботи з лікування та профілактики зору.	«Відвідання офтальмологічного кабінету»: знати важливість регулярного контролю за станом зору, важливість комплексного лікування та профілактики зору.	